ԱՐՄԵՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տոլար թղթադրմ.
Եւրոպայի և այլ տեղերի համար տրկն. 20 ֆրանգ
Տնօրէնութիւնն լինք կը վճարէ վրայի ծախքը։
Բաժնէդիները կանխիկ կը վճարուին։ Վերջամտեայ կամ ետաձգեալ բաժնորդագրութիւններ ալ կընդունուին, սակայն ոչէ յաջորդեալ բաժնէգնին վրայ։
Խմբագիր-Տնօրէնին հետ կարելի է տեսնուիլ խմբագրատունը (rue Vacon, 50) ամեն օր կէսօրէնյետոյ, ժամ 2 էն մինչև 4 վայն։

Բ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 10

1886 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 22

(ՍԵՊՏ. 10 Հ. Տ.)

ՁՈՒՐՆԳԱԳԱՒԹՔ

Կը հրատարակուի Կ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՏՄԱԿԱՆՆԵՐ

Յանուցմունք կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Յանուցման 1 միջակ գիրը 1 տանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 տանդիմ։
Նամակ կամ ծրար պէտք է ղրկել խմբագրութեան հետևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*, MARSEILLE (France)

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau dela Rédaction (Rue Vacon, 50).

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յառաջնատակ մտածումներ. — Արտասահմանեան հայ երիտասարդութիւնը. —Մէկ առաջարկութիւն. —«Արմենիա»ին նպաստ.—Արժ. Տ. Ոսկի քահանայի պատասխանը.—Հայեր ի Թիւրքիա.—Տեղական. — Արտասահմանի լուրեր. —Առեւտրական.—Յանուցմունք։

ՅՈՒՍԱՀԱՅԱՏԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ա.

Եթէ ազգային անտարբերութիւնը մեր մէջ չատ տարածուած, բաղմապիսի պատճառներէ ելեին ալ սա է որ մենք ունինք մեր մէջ մի խումբ պարոններ որ առանց մեր ազգի պատմութիւնը և աշխարհագրութիւնը դիտնալու, առանց նոյն իսկ ազգերի պատմութիւնը ուսումնասիրելու, վեր ի վերոյ մի քանի բան ուսած և եւրոպական լեզուով մի քանի գիրք և լրագիր կարդացած, իրենք զիրենք քաղաքագէտներ և փիլիսոփայներ կը համարին և իբր թէ եւրոպական ազգերի կշռոյթն ու չափովը չափելով մեր ազգի դրութիւն և դործեր, կը վճռեն և կը յայտարարեն թէ հայ ազգին չէ կարելի ապագայ ունենալ թէ այս ազգի վերանդնումը ցնորք է և այլն։

Բայց ի՞նչ են այդ յուսահատ պարոնների մէջ բերած փաստերը. քննենք մի անգամ։

Թողունք մի կողմ մեր ազգի բարոյապէս և նիւթապէս ինկած վիճակի մէջ լինելը զի ամեն սորուկ ազգեր ալ այդպէս եղած են և ջանքն ու յարատեւութիւնը յաջղած են բարձրացունել այդ ժողովրդի բարոյականը։ Եկէք իւր ժամանակի դերմանացիներին վրայ յուսահատ աչքով կը նայէր և նոցա ազգային գոյութիւն վտանգուած կը տեսնէր կայսրութեան կործանումէն յետոյ. բայց դեռ մէկ գար չանցած, ժամանակը այնպէս բերաւ որ այդ յուսահատութիւն ներշնչող փոքրիկ ազգութիւնները կազմած են այսօր գերմանական հզոր կայսրութիւնը որ բոլոր աշխարհի քաղաքական վիճակին վրայ ազդեցութիւն կը բանեցունէ։ Ի՞նչ էին Պուլկարները դեռ 10 տարի առաջ։ Կը յիշեմ որ Կ. Պոլսի Courrier d'Orient լրագրին մէջ կարդացած եմ Պուլկարին մասին թղթակցութիւններ որոնք պատկառելի թիւրքերէն կրած այնպիսի հարատահարութիւնները կը նկարագրէին որ բարոյապէս չատ թուլացած մի ժողովուրդ միայն կրնար տանել ատոնք։ Մինչև իսկ կարդացած ենք որ թիւրք ոստիկաններ հարկ վճարելու անկարող պուլկար գիւղացիներին չատ նեղութիւններ տալէ զատ, նոցա գլխին սանձ դնելով վրան հեծած, զիրենք բառական տեղ տանել տուած և էշի պէս գործածած են։ Այլ տակաւ այդ տառիճան ճնշուած և բարոյապէս խմրած պուլկար ժողովուրդն 10—15 տարու մէջ այնպիսի մեծ կերպարանափոխութիւն ունեցաւ որ այսօր կրնայ չատ ազգերի նախանձելի օրինակ դառնալ։

Մեր յուսահատ ազգակիցներ առ փաստ ևս կը ներկայացունեն Մեր ազգ, կ՚ըսեն, Ռուսիոյ, Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի մէջ ձուացած է. եթէ չանանք տգաւոլ Թիւրքի լուծէն, ահա կը տեսնենք որ հիւսիսային արծիւն կը թռչի մեր գլխին վրայ իւր թեւերը պարզած հսկանաւորելով մեզ և կը դիտէ յարմար րոպէն մեզ իւր ճանկերի մէջ առնելով բարձրանալու համար։

Երբեմն մեզ վիճակվից պուլկարներն ալ ճիշդ մեր դիրք ունէին, բայց նոքա մեր յուսահատներին պէս չմտածեցին և գործեցին։ Պուլկարներն ալ ճիշդ մեզ պէս Ռուսին և Թուրքին մէջ, երկու կրակին մէջտեղ բռնուած էին և են. բայց երբոր յաջողեցան ուէ դիրք ունենալ քաղաքական աշխարհին մէջ, այժմ իրենց պաշտպաններ ալ կը գտնեն. և ո՞ դիտէ, ապագային մէջ տակաւին ի՞նչ գէպքեր ալ կրնան պատահիլ որմէ պուլկարները պիտի փութան օգուտ քաղել իրենց անկախութիւն բազմելին ապահովելու համար պի այժմէն կը պատրաստուին առ այդ։ Եթէ Ռուսիաէն կընուելու երկիւղով պէտք է յուսահատիլ և թուլնալ, այդ երկիւղ պէտք էր որ ունենային առաւելապէս պուլկարները ղրա Ռուսիան կընելու աւելի դիւրութիւն ունէին իրեն դաւանակից և ցեղակից լինելնուն համար։ Բայց երբ Պուլկարները անվհատ կաշխատին իրենց անկախութիւն պահպանել իբր մի որոշ ազգութիւն, Հայեր բնաւ իրաւունք չեն ունենար յուսահատիլ մեր ազգին դի ապագային վրայ և դործելէ թուլանալ ընելով թէ մենք չենք կարող ազատութիւն ձեռք բերել, այլ թիւրքի երկաթէ սև չղթայն վտխելով Ռուսի սակէ չղթայովը պիտի կապկպուինք որ յետոյ զմեզ պիտի ուտացունէ։

Թէ Ռուսիան մտադիր է կընել վան, Մուշ, Էրզրում, և այլն, մենք այդ կարծիք հերքողներէն չենք։ Նոյն իսկ պաշտօնական տպրւթիւններէ ալ այդ պիտի ձայներ հասած են մեզ թէ Հայերը թող ի գուր չաչխատին այս կողմեր հայկական իշխանութիւն հաստատելու. այս տեղեր պէտք են մեզ (այսինքն ռուսներին) ռազմագիտական տեսակէտով և երբ մենք (այսինքն ռուսները) գրաւենք այս կողմերը, հայեր ազատով վիճակ կունենան, քիւրդերէն չեն հարստահարուիր և կրնան նիւթապէս ըարդանալ։

Այլ տակաւ մենք կըսենք թէ ինչ որ ալ լինի, հայեր պէտք է որ միշտ պատրաստուին յարմար առիթներէ օգուտ քաղելու։ Երբ Ռուսիան անտէր հողեր գտնէ Հայաստանի մէջ, անշուշտ աւելի դիւրաւ կրնայ գրաւել, իսկ երբ հայեր պատրաստ գրտնուին ձայն հանել և գործել, Ռուսիան կը դժարի կընել զանոնք, փուշ կը գտնայ իւր կոկորդի մէջ։ Եւ ո՞վ դիտէ, ապագային մէջ ի՛նչպիսի քաղաքական դէպքեր կրնան պատահիլ որոնք հայերի անկախութեան իղձերուն նպաստաւոր լինին, եթէ միայն պատրաստ գտնուինք ներկայացած յարմար առիթներուն օգուտ քաղելու։

Անտարակոյս զատ, եթէ Ռուսիան յաջող մինչև անդամ կընել վան, Մուշ, Էրզրում (որ չատ կարելի է եթէ հայերը չարամտակին իրենց արդի անդործ վիճակ), մենք այն յուսահատական կարծիք ունեցողներէն չենք թէ նա կը յաջողի կընել նաև իր մէջ հայ ազգութիւնը։ Կովկասի և Ռուսահայաստանի մէջ գտնուող հայերն այնչափ զարգացած են այժմ որ դիւրութեամբ չեն կընուիր այլ ևս, քանի որ չեն կընուած մինչև այժմ և քանի որ հայութիւնը այնուհետև աւելի խիտ և աւելի զօրաւոր մի մարմին կը գառնայ Ռուսիոյ մէջ։ Իսկ մեզ համար Թիւրքիոյ մէջ ևս տակաւին ապագրեղ կը մնայ գործելու, եթէ միայն խոհուն և անվհատ գործող մարմիններ գտնուին մեր մէջ։

Տիգրանակերտ, Մոփսոյ աշխարհ, Փոքրը-Հայաստան, Կիլիկիա և այլն կը մնան մեր առջև գործի աստպարէզ ուր Ռուսիան չատ մեզ դէմ տեսնելու դժբաղդութիւն չենք ունենար։

Յաջորդ յօդուածով կը խօսինք յուսահատներին ուրիշ առարկութիւններին նկատմամբ։

Մ. փ.

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ամէն տեղ խռովութիւն, ամէն տեղ անմիաբանութիւն, ամէն տեղ ինարիգա և եսականութիւն. ո՞ւր դնամ, ի՞նչ անեմ հարցնելի ինքս ինձինց։ Փարիզ գնամ, այնտեղ տասմ են ուսանողաց ընկերութիւնը հիմնուած է միայն 128 ֆր.ի վրայ, որը պ. դանձապետը մուտացած վատնել է և այժմ մէջտղ չունի վերադարձնելու։ Ասում են եթէ պ. դանձապետի բաղդը բացուի և այդ դումարը վճարի, ընկերութեան յիշողութիւնը կը մնայ միայն։ Ժընեվ գնամ, միևնոյն տարաձայնութիւններն են տիրում տեղիս երիտասարդութեան մէջ։ Ի՞նչ անեմ, ո՞ւր դիմեմ, միտում է միայն Մօնպելիան։ տասմ են այնտեղ երիտասարդութեան մէջ ընկերացան ոգին աւելի է, վերջապէս եթէ «Ակումբ»ի ծրագիրը չատ թուլութիւններ ունի, միսվ բանիւ հատատ և համակրելի մարդիկ էլ ունի։

Ա.յսպէս էի մտածում 10 օր առաջ։ Երկար տատանուելուց յետոյ ընտրեցի Մօնպելիան։

Եկայ. առաջի օրը ոչինչ.—երիտասարդութիւնը ըստ երևոյթին միացած էր երեւում։ ճաշում էին միասին, զբօսնում էին միասին, խօսում էին միասին։ Ուրեմն լաւ կլինի, մտածում էի ես, երբ զբօսանքից վերադարձայ տուն։

Միւս օրը՝ վաղ առաւօտեան՝ մի տատ սենեակս երիտասարդներից մէկը։ «Էը՛, ի՞նչպէս ես տեսնում այս տեղի երիտասարդութիւնը»։

Ի՞նչ տասմ, դեռ ինչպէս կարող էի ծանօթանալ այսպիսի մի կարճ միջոցում, բայց և այնպէս, կարծեմ, միութեան նշաններ կան—եղաւ պատասխանս։

«Մխիթար Հերացի»—տարեգիր ազգային
բժշկության պատմության մասին
Ա. Հովհաննիսյանի աշխատությունը
Ա. Հովհաննիսյանի աշխատությունը հրատարակված է «Մխիթար Հերացի» անվան պետական հրատարակչության կողմից։ Գիրքը կազմված է հեղինակի տարբեր ժամանակներում տպագրված հոդվածներից։ Ինչպես հեղինակն է նշում գրքի առաջաբանում, այդ հոդվածները «ներկայացնում են ոչ միայն Մխիթար Հերացու, այլև հայ ժողովրդի բժշկական մտքի զարգացման ուրվագիծը»։ Գրքի առաջին հոդվածը նվիրված է Մխիթար Հերացու կյանքին ու գործունեությանը։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ Մխիթար Հերացին ոչ միայն ականավոր բժիշկ է եղել, այլև մեծ գիտնական, որի գործերը մեծ ազդեցություն են ունեցել ոչ միայն հայ, այլև արաբ, պարսիկ և եվրոպացի բժիշկների վրա։ Հեղինակը ներկայացնում է Մխիթար Հերացու «Ամարասի» և «Ծննդոց» մեկնությունները, որոնք մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում ոչ միայն բժշկության, այլև գրականության տեսակետից։ Հեղինակը ցույց է տալիս, որ Մխիթար Հերացին իր ժամանակի համար շատ առաջադեմ տեսակետներ է հայտնել հիվանդությունների ծագման, ախտորոշման և բուժման մասին։ Նա մերժել է միջնադարյան սխոլաստիկ մեթոդները և պահանջել է հիվանդությունները ուսումնասիրել դիտման և փորձի հիման վրա։ Հոդվածում հեղինակը մանրամասն քննության է ենթարկում

ահել է, ինչ որ պէ՛տք է նրանք ա-նեն։

Թող աշխատիս ամէն մէկ անկիւ-նից, ուր հայի չունչը կայ, համակ-րութեամբ ու սիրով դէպ այդ գոր-ծը՝ հայերը չուապե՛ն բերել իրենց լուման և գնելով դանձարանի մէջ ասեն, ես հայ եմ, ես եղբայրասէր եմ, ես պայրանատ եմ բանութեան վտա լծի դէմ և ես ուզո՛ւմ եմ հայ-րենիքիս ազատութիւնն ու հան-դիստը։

10 սեպտեմբեր, 86 ՎԱՀԻ

«ԱՐՄԷՆԻԱ»ԻՆ ՆՊԱՍՏ

Սատանաք Գահիրէէն Մեծ. Պրն. Գրի-գոր Թարազճեանէ 100 Ֆրանգ, իբր տա-րեկան նպաստ, զոր, ինչպէս հրատարա-կած ենք Ա. Թուով, խոստացած էր նուի-րել «Արմենիա»ի ի քաջալերս նորա չարու-նակութեան։

Պրն. Թարազճեան մի մասնաւոր նա-մակով յայտնած է իր ջերմ համակրական զգացումներ և իր խնդակցութիւն «Ար-մենիա»ի չարունակութեանը համար։ Հրա-պարակով կը մատուցանենք Նորին Մե-ծապատուութեան մեր չնորհակալու-թիւնները։

Տ. ՈՍԿԻ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Մեր ընթերցողները կը յիշեն անշուշտ որ «Արմենիա»ի Յունիս Թուին մէջ հրատա-րակուած էր մի նամակ Վառնայէն գը-րուած «Հայու տղայ» ստորագրութեամբ։ Այդ նամակի մէջ անհպատա տեղեկու-թիւններ արուած էին Տ. Ոսկի Քահանայ Օհանեանի անցեալին և ներկային վրայ։ Այժ. Տէր Ոսկի քահանայն Պուքրէշէն օ-գոստ. 29/10 սեպտ. ամսաթիւ մի նամակ ղրկած է մեզ որի խնամսը այստեղ հրա-տարակել հարկ կը համարինք անկոչնա-կալութեան համար։ Կը վստահինք որ Տ. Ոսկի քահանայն աշխատելը սրտինցու-նել մարելու վրայ եղող հայութեան ոգին Պուքրէշի մէջ։ Այդ կը լինէր մի լաւա-գոյն պատասխան իրեն հակառակողների դէմ։

Այժ. Տ. Ոսկի քահանայն կը գրէ հե-տևեալները իւր նամակի մէջ։

«Ա. Աղգ. Պատրիարքարանէ կարգեալ այցելու հովիւ չեմ Պուլղարիոյ համար։

«Բ. Պանսըրմայէն ժամանակաւ մեկ-նած եմ Աղգ. վարժարանի չինութեան աւթիւ տեղական կառավարութեան և ժողովրդեանս մէջ ծագած անհամաձայ-նութեան մը պատճառաւ. զոյս կը հա-տատեն Հոգելոյս Ներսէս Սրբազանի գը-րած «Թաղերիս»ները որք արձանագրեալ կան յԱգղ. Պատրիարքարանի և նոյն ա-տենի տղգ. թերթերը։

«Գ. Նա Գալաթիա և Գասը գիւղ խըն-դիրներ ունեցած եմ միևնոյն անձանց հետ, այլ ոչ ժողովրդեան հետ, յորոց միշտ յարգանք վայելած եմ ի վեր անդր քան զարժանիս իմ։ Ի Գալաթիա եթէ տեղացի կամ պանդուխտ ժողովրդէն գէթ փոքր մաս մը գործիք լինէր ոմանց հաս-կը «ջոջ»երու, յատենի խառն ժողովոյ Փաղ. ժողովոյ վկաւ. Ատենապետը գիւ-ղութիւն կանէնար ինձ դէմ ուզած կեր-պով անօրէնութիւններ ընել տալու և վարչական տագնապ յարուցանելու սպառնալեաց հարկ չէր մնար....»

ՀԱՑԵՐ Ի ԹԻՒՐԲԻԱ

Նախորդ Թուով հրատարակեցինք թէ էրզրումի և Վանի մէջ քաղա-քական յանցանքով բանտարկուած հայերն Մուլթանի ներման արժանա-յեր են Գուրպան-Պայրամի ոճնին առիթով և այձակուելն են բանտէն (1)։

Այժմ կլսանանք որ Բ. Դուռը Մուշի միւթէսարրըֆի փաշայի գան-դատն վրայ Կ. Պոլիս բերել կուտայ Մուշի առաջնորդ Գերը. Գրիգորիս եպիսկոպոս Ալէքսիձեանը, միմիայն այն յանցանքով որ հայ պետա-յինների իրաւունքները կը պաշտպա-նէ եղեր հարատահարող թիւրք պաշ-ոճնատարների դէմ։ Գերը. Ալէքսի-ճեան միևնոյն յանցանքով ուրիշ ան-գամ ալ Կ. Պոլիս բերուած էր ար-դէն ուր մի քանի տարիներ մնաց. բայց ոչ մէկ յանցանք վրան հաստատուած չկրնալով, դէռ մի տարի է որ վերա-դարձած էր իր առաջնորդական վի-ճակը Մուշ։

Թիւրք կառավարութիւնը մէկ ձեռ-քով ներսումներ կը չնորհէ և միւս ձեռքով նորանոր բռնութիւններ և ճնշումներ կը դործադրէ։

—Կեդրոնական Քաղաքական ժո-ղովը կազմալուծեալ վիճակի մէջ կը գտնուի դրեթէ. անդամներէն 3ը կամ 4ը միայն կը յաճախեն, մնացած-ները չեն ուզեր ժողովի գալ։ Ամեն բան մնացած է Նուրհան էֆէնտիի ձեռքը որ իր ուզածի պէս կը տնօ-րինէ ամեն բան. իսկ Աղգ. ժողովն ու վարչական ժողովներն անունով միայն կոպրին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

Այս տարի Ֆրանսայի մէջ հունձքը գէշ եղած լինելուն համար, ցորենի գինը սկսաւ բարձրանալ։ Ամերիկացիներ այս լուր առածնուն պէս, սկսան մեծ քանա-կութեամբ ցորեն դրկել այս կողմ և ո-րովհետև բեռ կրելու պատրաստ շոգե-նաւներ խիստ շատ կան, ճանապարհա-ծախքն ալ այնչափ ժամն եղած է որ հա-յտի գինը այստեղ չբարձրանալէ զատ՝ կարելի է որ մինչև անդամ աւելի ժամն կը լինի եթէ Ամերիկացիները չարունակեն այսպէս մեծ քանակութեամբ ղրկել։

—Երկուշաբթի օր սկսան քակել Սէն-Մարթէն եկեղեցին որ կը գտնուի Փօլմէր փողոցի նոր չինուելիք գծին վրայ և որի համար, ինչպէս կը յիշեն «Արմէնիա»ի ընթերցողները, մեծ վէճեր ծագեցան մէկ կողմէ ժողովրդին և քաղաքապետութեան և միւս կողմէ կղերական կուսակցութեան միջև։

—Զանազան տեղերէ Մարսէյլի և Էքսի յիմարանոցները ղրկուած հիւանդների թիւը խիստ չատցած լինելով, նահանգա-պետութիւնը մտադիր է ընդարձակել Սէն-Բիւրլի յիմարանոցը։

—Արուեստագիտական Յուցահանդէսը վերջացաւ երկուշաբթի երեկոյ։ Շատով կը քանդեն Յուցահանդէսի չէնքը։

—Երկի Ֆրանսական առաջին Հանրա-պետութեան հրատարակութեան տարե-դարձը լինելով, երեկոյին չքեղ լուսա-վառութիւններ և ալէնկալեան հրճուա-նութիւններ եղան, մասնաւորապէս Սէն-Լազարի ոճնամատառը։ Այս առիթով կի-մացուննենք նաև որ այս ոճնամատառ պի-տի վերջանայ առաջիկայ կիւրակի (սեպտ. 26) կէս գիշերին։

(1) Նախորդ թուով հրատարակուած այդ յուրի մէջ «ստուգութեան» բառը տը-պագրական սխալմամբ եղեր է «ստու-թեան»։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Մարսիլէն սեպտ. 20ին եկած հե-ռագիրներ կիմացունեն որ այն գի-շերը 2 վաշա հեծելազօրքեր և 140 հետևակազօրքեր ապստամբեր են և «Կեցցէ Հանրապետութիւն» պոռա-լով Մարսիլի փողոցները պտըտեր և ուրիշ զօրանոցների վրա յարձակում ըրեր են։ Կառավարութիւնը չատով զգեր է ապստամբութիւնը և Մար-սիլ պաշարման վիճակի մէջ դրուած է այժմ։

—Անգլիան, Աւստրիան և Ալման-իան հրատիրած են Բ. Դրան, կըսէ Կ. Պոլսէն եկած մի հեռագիր, որ ե-թէ Ռուսիան աշխատի Պուլկարիա, Լինք ալ դրաւէ Բումելիան։ Թիւր-քիան պատերազմական մեծ պատ-րաստութիւններ կը տեսնէ։

—Ռումանիոյ նախարարապետ Պ. Պրաթիանօի վրայ մեկը ատրճանակ պարպեր է փողոցին մէջ, բայց չէ կրցեր վնասել։ Ժողովուրդը ցոյցե-րով իր ուրախութիւն յայտներ է Պ. Պրաթիանօի ազատմանը համար և քարկոծեր է հակակառավարական մի քանի լրագիրներուն խմբագրատուն-ները, կասկածելով թէ նոցա մատ կայ այդ բանի մէջ։

—Պուլկարական Ազգ. ժողովը խը-նամակալութեան պատասխանած ու-ղերձին մէջ դատապարտեր է Ալէք-սանդր իշխանին դէմ եղած դաւադ-րութիւնը։ Ռուսիան վիրաւորուած լի-նել կը կարծուի ուղերձին այդ պա-րագրութենէ։

—Պաշտօնապէս սուտ կը հանեն Ալէքսանդր իշխանին Անգլիա հրա-ւիրուած լինելու լուրը։

—Պուլկարական Թորհըդարանը վա-կեց իր նիստեր առանց միջադէպի։ Բաժնուելէ առաջ քուէարկեց լնա-մնակների տարեկան թոշակը։ Մեծ ժողովին համար ընտրութիւնները պի-տի լինին Հոկտ. 11ին։

—Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Répub-lique Française-ին որ եթէ Անգլիան ուզէ իրագործել Եգիպտոսը, պիտի տեսնէ որ Սուլթանը հաստատապէս որոշած է պաշտպանել իր իրաւունք-ները և դեսպանատուններուն մէջ խօ-սուածին նայելով, Թիւրքիան առան-ձին չպիտի ձեռ Անգլիան դէմ։

—Ալեքսանդրիոյ մէջ պիտի հիմնուի Ռուսական հնագիտական ընկերութիւնը դէմ առ երեսին, մեծ ու-պատուութիւն ըրած է Սուլթանին վրայ։ Ռուսական դեսպանը բնակա-նաբար կը փութայ օգուտ քաղել մարդերի վրայ եղած այդ հպօրտա-ւորութենէ ելլելով Բերլինի մէջ։

—Անգլիական կառավարութիւնը չանգրեր կանչ անուղղակի ապառնա-լիքներով ապրեցութիւն բանեցունել Սուլթանին վրայ, Անգլիան կողմը չա-հելու համար։ Մինչև իսկ վերջ կայ պա-տրաստին մէջ թէ Անգլիան մտադիր է դրաւել Տարտանելի մէջ եղած թամ-բան տասնի անրնակ կղզիներն։ Ներ-քինապետ Հաֆըզ Պէհրամ պաշան որ Անգլիային ասատիկ հակառակ է, իր ապրելութիւն կը բանեցունէ պալա-տին վրայ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՊՏ. 14ԷՆ 21 1886

ՆԵՐՔԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՈՒՐԴ. Հրապարակի դրութիւնը միշտ հաստատ է. այս շաբաթ պա-հպան տեսակներէ 3800 հակի չափ վաճառուած եղած է, որոցմէ կը նշա-նակեմք՝ 170 հակ երկրորդ կտրուած սևրճիս 140 ֆր. 400 հակ Սիբիոյ ապրանքներ 120 ֆր. 50 հակ Հալէ-պի լուացուած 215–230 ֆր. 40 հակ Պաղտատի գունաւոր տեսակները 170 –180 ֆր. 400 հակ Էնգաբէ 115–130 ֆր. 100 քիլօն։

ԲԱՄՊԱԿ. Միշտ անչարժութեան մէջ է։

ՄԵՏՏԻԲՕՒԼԻՆ. Ընդհանրապէս լաւ դրութեան մէջ է. չարիոս վաճա-ռումներէն կը նշանակեմք 65 հակ Սիբիոյ մետաքս 48–50 ֆր. 800 քի-լերկրորդ տեսակ Պրուսայի կոկոն 9 ֆր. 2000 քիլօ Պրուսայի ֆրիզոն 13 ֆր. 4500 քիլօ Բէյրութի ֆրիզոն 8 ֆր. 2000 քիլօ Նաբլուսի ծակ բամպայ 8½ ֆր. 2000 քիլօ Թոնգաթ 4. 60–4, 70 ֆր. 4000 քիլօ չխար 3, 95–4 ֆր. քիլօն։

ՅՈՐԵՆ. Բաւական լաւ է, գիները ըստ տեսակին 15–11 ֆր. 100 քիլօն։

ԿԱՆԵՓ. Կը փնտռուի, ըստ տեսա-կին 57–67 ֆր. 100 քիլօն։

ՎԱՐՍԱԿ (avoine). 11–13 ֆր. 100 քիլօն։

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ (maïs). Անզօր կը չարունակէ 12–12¼ ֆր. 100 քիլօն։

ԼՈՒԲԻԱ. Տրապիզոնի մաքրուած տեսակներ 26–27 ֆր. 100 քիլօն։

ԹՈՂՆԱԿԵՐ (alpiste). 24½–25 ֆր. 100 քիլօն։

ՇՈՒՇՄԱ (sésames). 37–38 ֆր. 100 քիլօն։

ԿՏԱՒԱՀԱՏ. Պատրաստ ապրանք գեղագործներու համար 27–28 ֆր. 100 քիլօն։

ԿԱՂԻՆ. 36 ֆր. և կաղինի մէջ 95 ֆր. 100 քիլօն։

ՄԻՐԱՆԻ ԿՈՒՏ. 71–72 ֆր. 100 ք. ընտիր տեսակները։

ԴԵՂՆԱՀԱՏ. 140–160 ֆր. 100 ք.։

ՍՏԻ ՄՈՐԹ. 29–34 ֆր. տուփի-նան։

ԱՐՏԱՍՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՐՔԱՐ. Փիչ մը բարձրացաւ, 3 քիլոնոցը 43½ և 2 քիլոնոցը 44 ֆր. 100 քիլօն։

ՍՈՒԲԱ. Աւելի հաստատ է. 60–70 ֆր. 50 քիլօն։

ՈՐԴԱՆ ԿԱՐՄԻՐ. 3, 50 4 ֆր. ք.։

ՊՂՊՂ. Սեպտեմբեր 99 և մայիս 94 ֆր. 50 քիլօն։

Գ.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԴԱՄԱՌ–ՔԱԹԻՊԱՑԻ

ՔԱՆԱՀՅՏԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Թիֆլիզի հայ. գրբ. հրատրկր. քճկերբե.»

==

Մեծանուն բանաստեղծ Գամառ–Քաթիպայի (Ռ. Պատկանեանց) ստա–նաւոլները պարունակող մի գիրք է 176 երեսներէ բաղկացած։ Սկիզբը դրուած է հեղինակին պատկերը։ Գա–մառ–Քաթիպայի բանաստեղծութիւն–ներէ մի քանին արդէն ծանօթացու–ցած լինելով մեր ընթերցողներուն, ա–ւելորդ կը համարինք դրել այդ մա–սին։

Կը ծախուի «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը ի գին 1 ֆրանգ և 75 սանթիմի։ Մարսէյլէ դուրս ամեն տեղի համար 2 ֆրանգ փոստի ծախ–քովը հանդերձ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՄԸ գին 50 սանթիմ.
Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ » 20 »
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ » 40 »

Կը ծախուին Մարսէյլ, «Արմէնիա» լրագրի խմբագրատունը։

Գտար քաղաքացիներին կը դրկուի փոստով, եթէ վերոյգրեալ գիներով Ֆրանսական, բրբակաց կամ ռուսական փոստի բղթադրոշմ դրկեն «Արմէնիա»ի խմբագրատունը։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ

Ե Ո Ւ Ք Ի Ր

ՀԱՑԻ ՄՈՒԱՏՈՒԱԾ ԴԱՏԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

Հայաստանի վիճակին նկատմամբ սրտառուչ մաղթանքներ և մոա–ծումներ պարունակող մի սեղմակ է։

Հայաստանի բնակիչներէն Պ. Իս–րայէլի գրած այդ հայրենասիրական Սաղմոս կը ծախուի «Արմէնիա» լրա–գրի խմբագրատունը։ Գին 40 սան–թիմ, փոստի ծախքովը հանդերձ։

ՄԱՆՈՒԷԼ ՄՒՐԱՒՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՑ–ԱՐՆԱԿ ԴԱՒԻԱՌՈՍ ԱՐԵԻՆԵԱՆ ՏԱՃԿԱՍ–ՏԱՆԻ

ՏԵՂԱԴՐՈՒԹԻՒՆԲ ՍՄԲԼԷՆ ԵԻ ՋՈՐԼԷՆ

ՀՆԷՆ ԵԻ ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԱՆԻ ԴԻՏՆՈՑ

==

Մասն Ա. Բ. Գ. (առարտ)

Հայարնակ գաւառաց ընդհ. նկարա–գրութիւնն, տեղագրութիւնն, աշխար–հագրութիւնն, չէն և ամայի վանօրէից նկարագիրն, աւանդութիւնք և այլ նիւ–թեր պարունակող Ա.զգ. գործ մի է, ամե–նակարեւոր և հետաքրքրական գրուած հրէահայեաց և շատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայու յամախոհի վերծա–նութեան։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։ Կեդրոնատեղին է Պօլիս Պահճէ–գափու հայագործի փառն դէմ Գ. Հ. Ճոնեանի վաճառատունն, թիւ 11։

Գինն — Ա. և Գ. մասերն 8 ական, իսկ Բ. մասն 10 դահեկանի։

Վարժարանաց համար գոհացուցիչ պեղէ կը լինի, և յանձնարարութիւնք ճշդիւ կը կատարուին։

LA TRIBUNE DES PEUPLES

Ինչպէս կը տեսնուի լրագրիս Գ երեսը դրուած ծանուցումէն, Tribune des Peuples *ընկերվարական ամսա–թերթի յունիս—օգոստոսի թիւը հա–յերի եկատմամբ համակրական յօ–դուածները կը պարունակէ։ «Արմէ–նիա»ի խմբագրութիւնը բաւական քանակութեամբ ստացած է այդ թիւ–էն, ընկերս համար իւր բաժնորդ–ներէ ցանկացողներին։ Մէկ օրինակը կը տրուի 25 սանթիմի Մարսէյլի մէջ. ուրիշ ամեն տեղերի համար 30 սան–թիմ, փոստի ծախքովը հանդերձ։*

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՆԱՋԱՆ ԸՆՏԻՐ ԴՐԵԱՆՑ

Բաւական ներսէսեան ընկերու–թիւնը 1300 թիւ վիճակահանութեան տոմսեր չընաբերութեան համած է օրական 600ը պիսի չահին զանազան ընտիր գիրքեր օրոյ անուններդ նչա–նակուած են տոմսերին վրայ։ Վիճա–կահանութիւնն պիտի կատարուի հոկ–տեմբեր 5/17ին, վերոյիշեալ ընկերու–թեան դրասենեակը։ Տոմսակները կը ծախուին 6 ղրուշի։ Ուզողը կրնայ «Արմէնիա»ի խմբագրատունէն ալ առնել վճարելով 1 ֆրանգ և 50 սանթիմի։

ԲԱՖՖԻ ԴՈՐԾԵՐԸ

ԿԱՅԾԵՐ

ՀԱՏՈՐ Ա

Ազգային վիպագիրը Պրն. Բաֆֆիի գործերին մէջ առաջին տեղը կը գրա–ւեն ԿԱՅԾԵՐԸ։ Այս գիրքը կը ծանո–թացնէ ընթերցողը տաճկական և պարսկական Հայաստանի գիւղաւոր տեղերին հետ, հետաքրքրաշարժ տե–ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի ըս–նաման ցեղերի և Հայերի դրութեան, վարքի և բարքի մասին։ Նա ցոյց կը տայ այն ծրագիրը որին պէտք է հե–տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու–զողները։ Մի խօսքով թէ՛ իրր ազ–գային ընտիր վիպասանութիւն և թէ՛ իրր հայրենասիրական գործու–նէութեան վարդապետարան և ծրա–գիր, արժան է որ գտնուի այս գիրքը ամեն հայրենասէր Հայի տունը։

***

ՋԱԼԱԼԷԳԴԻՆ

1877ի ռուս–Թիւրքական պատե–րազմի ժամանակ Շէյխ Ջալալէդդինի արշաւանքին պատճառով Տաճկա–տանի հայերի կրած ոճիրներէն մէկ ոճիրալոյս նկարագիրն է։ Գրքին սկիզ–բը կայ հեղինակին, Պ. Բաֆֆիի պատ–կերը։

***

Վերոյիշեալ երկու գիրքերը կը ծա–խուին «Արմէնիա» լրագրի խմբագ–րատունք. ԿԱՅԾԵՐը Հատոր Ա. 6 ֆր. և 50 սանթիմ։ «Ջալալէդդին»ը, 2 ֆրանգ և 30 սանթիմ։ Մարսէյլէ դուրս ամեն տեղի համար փոստի ծախքովը հանդերձ՝ ԿԱՅԾԵՐ Հատոր Ա. 7 ֆրանգ։ «Ջալալէդդին» 2 ֆր. և 50 սանթիմ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.

կենդանական հիւսուածաբանութիւն
եւ
Մարդկային կազմախօսութիւն ու բնախօ–սութիւն

—

Ն. Տաղաւարեան էֆէնտիի այս բազմաշխատ գործն՝ որ ժամանակէ մ՚ի վեր տետր տետր կը հրա–տարակուէր, լրացած է։

Այս գործն՝ իրր գիտական մեծ աշխատասիրութիւն՝ իւր տեսակին մէջ կընայ առաջին համարուիլ ի Հայս։ Կ՚ուսուցանէ ինչ որ հարկ է դիտնալ մարդս մը իւր մարմնոյ նը–կատմամբ։

Պատրաստուած է իրր դասագիրք Ազգ. երկրորդական վարժարանաց–առ այս արդէն Ուսումն։ Խորհուրդն ի ձեռն մանագիտաց ջանն գինելով յանձնարարած է նորա դործածու–թիւնն։ Այս գիրքը կընայ ծառայել նաև իրր առաջնորդ մանագիտա–կան և նա մանաւանդ բժշկական վար–ժարանի ուսանողաց. մանաւորաց ա–ռանձինն ուսման առաջնորդ ալ կը–նայ լինել։ Վերջապէս այս գեղեցիկ երկին ամեն գիտուածը անձանձ դրա–ման մէջ կ՚արժէ որ գրասեղ տեղ մը բռնէ։

Գործոյն վերջը կը գտնուի հայ–ֆրանսերէն բառգրքոյկ մը որ կը դիւրացնէ գիտական նորաստեղծ բա–ռից հասկացողութիւնը։

Գիրքը շուրջ 400 երեսներէ կը բաղկանայ, մաքուր տպագրութեամբ և 226 գեղեցիկ նուրբ պատկերնե–րով զարդարուած, որոց մասին հե–ղինակը որ եւ է գոհողութիւն չէ խնայած և որք կարի լաւ կը դիւ–րացնեն ուսումն։

Կեդրոնատեղին է Աբամեան դրա–տուն ի Պահչէ–գափու Համիտիէ ճառա–խի թիւ 34։ Գինն է 40 ղրշ։

BIBLIOGRAPHIE

LA TRIBUNE DES PEUPLES

Revue internationale du mouvement social dans les cinq parties du monde.

RÉDACTION ET ADMINISTRATION :

LIBRAIRIE DES DEUX MONDES, Paris, 17, rue de Loos.

Abonnement France : Un an, 5 francs. Union pestale, 6 francs.

Sommaire du N° 5. Août-Septembre.

De l'utilisation des grandes forces de la nature. —Cassius. *La résurrection des morts.* — D' Roselli. *Les troubles en Arménie.* — Un Arménien. *Influence du milieu économique sur la durée de l'existence.* — D. Descamps. *Lettre des Etats-Unis.* — Frédéric Tufferd. *Congrès internationnal de la libre-pensée.*

Mouvement Social International :

Europe : Autriche, Belgique, Bulgarie-Turquie, Italie. — *Asie* : Perse, Indes fran, çaises. — *Afrique* : Maroc. — *Amérique du Nord* : (Antilles) La Martinique, Porto-Rico, République Dominicaine. — *Océanie* : Polynésie.

Revue bibliographique internationale :

Un numéro de cette revue est envoyé à titre d'essai, *gratis* et *franco*, à tous ceux de nos lecteurs qui en feront la demande à la Librairie des Deux-Mondes, Paris, 17, rue de Loos, avec le Bulletin donnant l'analyse des publications en vente à cette librairie.

A. H. CREET & Cie

COWNPORE N. W. P. INDES ANGLAISES

Négociants-Importateurs, Exportateurs, Commissionaires, Commissaires priseurs, Contractants (Fournisseurs) et fabricants de cuirs de toute qualité.

Ayant eu une très longue expérience dans les diverses branches sus-nommées, nous sommes prêts à recevoir des marchandises à la commission pour la vente tractative ou aux enchères publiques, dans des conditions qui seront trouvées réciproquement avantageuses et satisfaisantes.

En échange des marchandises Européennes nous pouvons fournir des marchandises fabriquées aux Indes, n'importe quelle quantité, des premiers choix comme suit :

Des jouets d'enfants de Lucknow, articles de laiton et des draps d'or de Benarès, dinanderies de Moradalad, bijouteries d'or et d'argent de Delhi, châles, étoffes de Cachemire, etc.

Ayant des locaux spacieux pour l'étalage des marchandises en commission et pour la vente aux enchères, nous pouvons en toute confiance recommander notre maison à quiconque voudra entrer en relations d'affaires avec nous, et nous serons bien aise de recevoir des communications et des échantillons dans ce but.

Références

BANK OF BENGAL ;

ROHILCNUD ET KUMAON BANK ;

AGRA BANK LIMITED.

Si c'est nécessaire, nous serons heureux de fournir d'autres références.

Toute communication doit être adressée à nous directement en anglais très détaillée, avec conditions et conventions y relatives.

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՅ.

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER rue Vacon 50.